

Cinayete kurban gitmek kader midir?

Kader, büyük ve küçük olmak üzere iki daireden oluşur. Büyük daire insan iradesinin geçerli olmadığı ve tesirsiz kaldığı bir dairedir. Bu büyük dairede insanın iradesi değil Allah'ın takdiri hükmeder; insan bu dairede mutlak cebir içindedir. Bu daire insanın başına gelecek her dert musibet, hastalık, sıkıntı, sevinç, nimet ve vesaireyi içine alan bir dairedir. İnsanın hangi ana babadan, hangi memlekette ve hangi şartlar içinde yaşacağını bu daire belirler.

Diğer küçük daire ise, insanın cüzi iradesine bırakılmıştır. Bu daire iman veya küfür, günah veya sevap iyilik veya kötülük gibi şeylerin tercih edildiği bir dairedir. Bunların icadı ve yaratılması yine Allah'a aittir; lakin özgürce seçilmesini Allah sonsuz adaleti gereği olarak insana bırakmıştır. Yani insan iyiliği veya kötülüğü seçer Allah da bu seçilene yaratır. Öyle ise yaratan değil seçen mesuldür denilmiştir.

Kader Allah'ın ezeli ilim ve iradesi ile her şeyi takdir etmesi ve bu takdiri levh-i mahfuza yazmasıdır. Bu öyle bir yazıdır ki yukarıda izah ettiğimiz büyük küçük bütün daireyi içine alıyor. Bu noktadan bakıldığında ister insan tercihi olsun ister Allah'ın takdiri olsun her şey kaderde yazılıdır. Bir şeyi istisna etmek hatalı ve yanlış olur.

"Yedincisi: İlim, malûma tâbidir. Bu kaziyeye göre, malûm, ilme tâbi değildir; çünkü devir lâzım gelir. Öyleyse, bir insan, amelen yaptığı bir fiilin esbabını kadere havale etmekle taallül ve bahaneler gösteremez."(1)

"İlim maluma tabidir." sözünü akla yaklaştırmak için şöyle bir temsil verelim: Ehli kalp olan bir hakim adliyeden dışarıyı seyrederken telaşla bir zatın geçtiğini görüyor ve katibe diyor yaz; şu adam ileride haksız bir cinayet işleyecek ve cezası da şudur; o katip hakimin hükmünü dosyalayıp rafa koyuyor.

Aynen dosyadaki gibi o adam gidip haksız bir cinayeti işleyip hakimin huzuruna çıkarılıyor. Hakim o adama hitaben "*Ben senin bu suçu işleyeceğini daha önceden sezdiğim bildiğim için dosyanı hazırladım; cezan şudur.*" diyor. Şimdi o katil Hakime, sen bu dosyayı hazırladığın ve cezamı takdir ettiğin için ben bu suçu işledim, dese ne kadar hakikatsiz olur anlaşılır. İşte Allah'ın ezeli ilmi ile bizim ne yapacaklarımızın önceden bilip kaderde dosyalaması da bunun gibidir. Burada insanın itiraz ve şikayete hakkı yoktur. Zira Allah'ın ilmi ve olayları önceden bilip kadere yazması cebir vasıtası değildir.

"Cinayete kurban gitme" olayında, maktul kaderin büyük daire kapsamında iken katil küçük daire kapsamındadır ve yazı noktasından her ikisi de kaderin içindedir. Çünkü yazı her iki daireyi de içine alan geniş bir levhadır. Cinayeti işlemeyi ya da cinayete kurban gitmeyi kaderin dışında görmek kaderi inkar etmek anlamına gelir. Lakin cinayetin kaderin içinde olması insanın iradesini ve mesuliyetini iptalde etmiyor. Yukarıda vermiş olduğumuz hakim temsili bu inceliği izah ediyor.

(1) bk. [İşârâtü'l-İ'câz, Bakara Suresi, 7. Ayetin Tefsiri.](#)